

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt III. De Necessitate Pœnitatiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

leve mendacium posset rectè eligi ad vitandum infernum, si alterutrum esset necessarium, & talem electionem Deo magis placituram, adeoque tunc mendacium non fore peccatum. Quæ doctrina est contra communem sensum DD. & etiam si vera esset (quod non est) non solveret præsentem objectionem.

Respondetur cum Card. Lugo, & Pallavicino c. 9. n. 105. distinguendo inter affectum speculativum & practicum, hoc est, electivum. Itaque de affectu practico non procedit nec probat objectio, sed benè probat de affectu speculativo, hoc est, non influente in culpam, nec illam eligente. Sic etiam potest quis affectu speculativo gaudere de culpa præterita, propria & aliena, tanquam materia humiliationis, compunctionis &c. Et propter hæc addita sunt in Conclusionem ultima verba: *Affectu practico*. Hinc tamen non sequitur, poenam inferni esse simpliciter majus malum peccato, quia hoc desumendum est per ordinem ad affectum practicum.

Replicabis. Objectum affectus practici & speculativi nihil inter se differunt: ergo repugnat vnum affectum esse honestum & alterum inhonestum: debet enim honestas vel inhonestas desumi ab objecto. R. Negando antecedens. Nam affectus practicus tendit in objectum ut habens dependentiam à libero exercitio sui subiecti, vult enim objectum facere, & dependere à se. affectus verò speculativus vult objectum se-

cundum circumstantiam independentiæ à se, si-ve, ut ponendum ab alio, in exemplis. desiderat aliquis amico iacturam bonorum temporalium, quia videt, quod sint ipsius ruina spiritualis: & talis affectus speculativus vult illam iacturam ut ponendam aliquo casu fortuito, vel alio à se independente, & est honestus. sic S. Augustinus desideravit superbis lapsum, quando dixit *lib. 14. de Civit. c. 13. ad finem*. [Audeo dicere, superbis vitale esse cadere in aliquod manifestum peccatum, ut sibi displiceant, qui jam sibi placendo ceciderant.] Non licet tamen illam iacturam velle practice, hoc est, velle illam inferre. Jam ergo, quando quis affectu speculativo minùs odit peccatum mortale ut jam existens, vult præcise hoc quod est: poni à Deo seu conservari id, in quo consistit peccatum habituale secundum id quod superaddit actuali, & hoc non est aliquod liberum exercitium hominis, sed vel negatio condonationis, vel negatio gratiæ &c. pro diversitate sententiarum in hoc puncto, de quo actum in 2. libro. Item quando quis affectu speculativo minùs odit permissionem divinam peccati quàm infernum, mavult poni in illis circumstantiis, in quibus Deus videt eum lapsurum, quod iterum est objectum ponendum independentem ab exercitio libertatis humanæ, & sæpè est beneficium,

quando scilicet est occasio majoris sanctitatis, imò effectus Prædestinationis, ut tradunt SS. PP.

CAPVT III.

DE NECESSITATE POENITENTIÆ.

CONTROVERSIA I.

An defacto Pœnitentia sit necessaria necessitate medij.

TRiplex quæstio circa necessitatem Pœnitentiæ est; 1. an defacto, ex divina saltè ordinatione & decreto, sit retractatio peccatorum commissorum necessaria necessitate medij. 2. an etiam sit necessaria necessitate medij in ordine ad potentiam Dei absolutam. 3. an sit necessaria necessitate præcepti, & quomodo. Ad 1. quæstionem quæ facilis est,

DICO 1. Aliqua retractatio, vel formalis vel virtualis, est defacto necessaria necessitate medij. Habetur in Trident. *sess. 14. c. 4.* Per virtutalem Pœnitentiam intelligimus actum, qui quidem non est explicite reflexus supra peccata commissâ, formalisque eorum retractatio, est tamen talis profectio honestatis objectivæ oppositæ, ut

sit impossibilis cum voluntate committendi tale peccatum, & consequenter si occurreret memoria peccati commissi, talis actus determinaret ad formalem retractationem peccati commissi. Probat ex S. Scriptura. *Luc. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Eccles. 2. Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Dei. Apocal. 1. Age pœnitentiam, sin minus, veniam tibi cito. Ezech. 18. & alibi passim.* Congruentia cur Deus ita ordinaverit, ut homo post lapsum aliter non admittatur ad gratiam, redditur à S. Thoma *q. 86. a. 2. & illustratur à Recentioribus.* Homo est agens liberum, & per peccatum liberè se avertit à Deo, & convertit ad creaturam, ideo congruum est, ut non redeat ad Deum, nisi per motum contrarium priori, per motum scilicet intentionalem

tionalem voluntatis, revocando priorem voluntatem, & deestando statum peccati, ac desiderando statum iustitiæ.

917. DICO 2. Non est necessarius necessitate medij actus elicitus à Pœnitentia ut est virtus specialis, explicata supra. Est contra Tannerum. Probat. Nam actus Charitatis iustificat: atqui ad hoc ut iustificet, non est necesse, ut imperetur à Virtute Pœnitentiæ, alioquin vis iustificandi potius actui imperanti quàm actui imperato tribuenda esset: ergo actus Pœnitentiæ specialis non est necessarius necessitate medij.

918. DICO 3. Non est necessaria necessitate medij Pœnitentia formalis, sed sufficit Pœnitentia virtualis, in casu quo virtualis dari potest sine formali. Est contra Melchiorem Canum, qui asseruit, posse actum perfectæ dilectionis existere in homine peccatore, quando deest formalis retractatio. Probat. Potest enim homo non recordari suorum peccatorum, adeoque tunc non potest elicere formalem retractationem, potest tamen tunc cognoscere bonitatem Dei, & ab ea moveri ad amandum Deum; quo amore homo ille iustificabitur: ergo vera est conclusio. Major est certa. Minor probatur. Nam actui charitatis promittitur reciprocus Dei amor & iustificatio. Proverb. 8. *Univerſa delicta operit Charitas, Ego diligentes me diligo* &c.

CONTROVERSIA II.

An Pœnitentia sit necessaria de potentia absoluta.

919. DICO, non esse sic necessariam, sed posse hominem iustificari absque omni prævia pœnitentia. Est contra utrumque Sorum, Lorcam & Becanum & Amicum de *Iustific. d. 32. sect. 22. n. 50.*

Pro fundamento Conclusionis supponendum est, ad remissionem peccati de potentia absoluta non esse necessarium actum perfectæ dilectionis, hic enim tantum est necessarius, juxta præsens Dei decretum, disjunctivè, vel ipse, vel Sacramentum Pœnitentiæ. Hoc posito

Probat. Conclusio. Ad remissionem peccati, sive ea fiat per infusionem Gratiæ, sive per meram condonationem extrinsecam, de potentia absoluta non requiritur talis prævia dispositio, quæ sit ex natura sua connexa cum remissione peccati: ergo nulla requiritur. Antecedens concedunt adversarij. Consequentia probatur. Dispositio quæ connaturaliter ad formam requiritur, eam tamen non trahit indispensabiliter post se, potest à Deo suppleri tanquam à supremo Domino omnium creaturarum, ut communiter omnes concedunt in alijs formis: ergo nisi ostendatur specialis repugnantia in remissione peccati, potest homo, utpote etiam post peccatum capax remissionis ejusdem, & reconciliationis cum Deo, transire à denominatione inimici ad denominationem

non inimici, sine ulla prævia dispositione: qui dispositio quam adversarij vinctè requirunt, esset retractatio peccati commissi: ergo per solutam potentiam potest homini remitti peccatum sine tali retractatione.

Dices, hæc vera esse loquendo de dispositione physica, non verò de dispositione morali, quæ sit motivum alliciens ad præstandam misericordiam, à qua exhibenda semper aliquo modo tardat peccatum præteritum necdum condonatum, quatenus hominem reddit indignum eius misericordiâ & beneficio. Sed contra. Quæ absque omni motivo creato, sufficit Deus intrinseca infinita bonitas in ratione morali ad sublevandam quamcunque miseriam. Deum vis resistendi quæ inest peccato (nolito condonari modo, nam, ut in 1. lib. dictum, nullius creaturæ existentia habet verè rationem moralem, quod Dei decretum, cum simplicitate Deum vini nullam admittat virtutem distindionem nec præsupponat visionem vilius creature) infinita & limitata, Bonitas autem Dei & infinita inclinatio ad miserendum, est infinita, potens superare omnem resistantiam finemque, fertur cum peccatum semper sit aptum condonari ad majus bonum inde elicendum, videlicet, ut Deo permitti possit, sicut ergo ejus resistens, non movet ne permittatur fieri, vincitur ab illius boni quæ ex ejus permissione elici possunt, ita ejus resistens ne condonetur vinci potest ab illius bonis, quæ ex gratuita condonatione elici possunt.

920. Obijciunt 1. & principaliter. Tandem manet peccatum habituale (de hoc enim est præsens questio) quamdiu manet peccatum præteritum habitualiter voluntarium: atqui tantum manet habitualiter voluntarium peccatum præteritum, quamdiu non retractatur: ergo tantum manet peccatum habituale seu peccatum præteritum in ratione peccati habitualis, quamdiu non retractatur: ergo ad peccati destructionem essentialiter requiritur retractatio: ergo sine hac per nullam potentiam fieri potest.

Hujus argumenti infirmitas ostenditur eo quod nimium probet. Probat enim, quod retractatio esset pars formæ iustificantis: quæ formaliter opponitur peccato; si vera est eorum argumentatio, quod etiam observavit Lugo de Elparza q. 11. de *Iustific. in fine vlt. probat.* Propter. 2. Quod quæcumque retractatio esset sufficiens ad destruendum peccatum habituale, independentem ab omni infusione Gratiæ, vel condonatione extrinseca, vel Sacramento. Nam contra retractatio tollit rationem voluntarij habitus peccati præteriti. hæc autem ratio voluntarij habitus peccati præteriti, per te est ipsa essentia peccati habitualis, saltè in adequatè essentia peccati præteriti, atqui quando aufertur etiam in adequatè essentia rei, est simpliciter sublata essentia: ergo potest qualicunque retractatione, esse destructum peccatum habituale.

Ad objectionem respondet P. Esparza, posse supernaturaliter fieri, ut cesset atque revocetur habitualiter prior ratio Voluntarij, Deo infundente habitum impossibilem cum repetitione ac ratione actus prateriti, & perfectè dispositivum animi ad actum contrarium, quoties occurreret occasio deliberationis & electionis similis, perinde ferè acsi elicitus esset actus contrarius priori; ac proinde supernaturaliter fieri potest, ut non perseveret absolute prior voluntarietas habitualis, ad cuius videlicet conceptum adequatum pertinet non solum actus prateritus, ut prateritus, sed etiam ut nihil addit de præsenti actualiter vel habitualiter illi contrarium, & impossibile ratione suæ perfectionis ac bonitatis cum repetitione & approbatione actus mali qui praterijt. Porro jam prius dixerat, illum habitum quem Deus infunderet, & qui per suam inclinationem tollet rationem Voluntarij, aliud non esse quam gratiam sanctificantem.

921. Hæc responsio mihi non probatur. Primò, quia hic Auctor supponit sententiam à nobis rejectam in secundo libro, peccatum mortale non posse remitti per condonationem extrinsecam. Secundò sic argumentor. Gratia sanctificans non inclinatur habitualiter tali modo in obiectum contrarium peccato praterito, sicut peccatum illud inclinatur ad similem actum, actus enim nostri causant habitus ita facilitantes, ut hæc facilitas cadat sub experientiam, præsencia autem Gratiæ non cadit sub experientiam: unde etiam, postquam Deus infudisset peccatori Gratiam sine retractatione, adhuc maneret ille homo experimentaliter eodem modo inclinatus ad malum, adeoque adhuc maneret illi peccatum prateritum habitualiter voluntarium, si hæc habitualis voluntarietas aliud non est, quam inclinatio relicta ab actu. Et hoc videtur ipse auctor advertisse dum dixit, quod ferè eodem modo inclinet gratia in contrarium, sicut inclinaret actus retractativus peccati. Sed quæso, quid est: ferè sic inclinare? ego dico, esse simpliciter non inclinare, sicut ferè tangere, est simpliciter non tangere, sed aberrare.

Aliter ergo respondendum est, negando majorem. Pro cuius falsitatis evidentia distinguendum est inter hæc duo: Peccatum prateritum perseverare habitualiter: & peccatum prateritum perseverare habitualiter voluntarium: quæ quidem sunt phrasæ theologice verborum tenus valde similes, sed quoad significationem diversissimæ. Peccatum prateritum habitualiter perseverare, aliud non est, quam perseverare in aliquo fundante iustum Dei odium propter peccatum prateritum, quod quidem, saltem partialiter, est vel negatio condonationis divinæ, vel negatio Gratiæ, pro diversitate Sententiarum, de quâ quæstione dictum est lib. 2. Peccatum autem perseverare habitualiter voluntarium, aliud non est, quam quod hoc ipso quod non sit retractatum, deur probabile fundamentum, quod si ille homo denuò

deberet in simili occasione peccandi operari, iterum operaretur, sicut prius, quia verisimile est, quod ultimò placuit, iterum placitum fuisse, si daretur eadem occasio, & eadem circumstantia: adeoque hæc habitualis voluntarietas aliud non est, quam negatio retractationis. Neque arguit de præsenti vilius actum peccaminosum absolute existentem, sed tantum sub conditione, si redirent eadem circumstantia: imò hunc ipsum actum futurum non arguit nisi probabiliter.

Dicimus ergo, quod sicut peccatum prateritum in ordine ad odium Dei potest perseverare in ratione peccati habitualis, quin sit amplius habitualiter voluntarium, quia non omnis retractatio tollit peccatum habituale, ut apud omnes certum est, & de fide quidem, ita econtra possit per absolutam potentiam manere habitualis voluntarietas peccati, & tamen tolli reatus culpæ per divinam condonationem, adeoque desinere peccatum habituale, quin desinat peccatum prateritum in ratione voluntarij habitualiter.

Declarat rem totam exemplo aptissimo Cardin. de Lugo. Qui fecit votum, contrahit obligationem voti, & in hac obligatione perseverat votum habitualiter: præterea etiam tamdiu perseverat habitualiter voluntarium, quamdum non retractatur. Porro hæc secunda perseverantia desinere, si hominem voti pœniteret, nec tamen propterea desinere prior perseverantia, alioquin esset in hominis potestate liberare se ab obligatione voti. Sic dicimus posse desinere peccatum in ratione peccati constituentis hominem reum odij. Jam econtrario potest etiam desinere perseverantia voti quoad obligationem, quin desinat perseverantia in ratione Voluntarij. Posset enim Pontifex dispensare in illo voto, incio vovente, & sic non amplius obligaretur: & tamen potest illi homini votum non displicere, sed adhuc ita compæratus esse, ut in iisdem circumstantijs iterum voveret. Eodem modo dicimus posse per condonationem desinere reatum culpæ, quin desinat esse habitualiter voluntarium.

922. Obijciatur 2. Conversio ad aliquid non potest tolli nisi per aversionem: atqui creatura per peccatum se convertit ad creaturas: ergo non potest tolli peccatum nisi per aversionem à creatura: sed non potest averti nisi per retractationem: ergo, &c. 2. hoc argumento probatur, non posse tolli peccatum, nisi per contritionem perfectam. per peccatum enim homo se convertit ad creaturam, & ad seipsum, constituendo se pro fine C.VI. ergo hæc conversio non potest tolli nisi per aversionem à creatura, & à se, ut fine C.VI. sed per solam perfectam contritionem hoc modo se averteret à creatura, constituendo Deum pro fine C.VI. Ergo, &c. 2. ergo: Sicut per Sacramentum Pœnitentiæ suppletur defectus perfectæ aversionis à creatura in ratione finis C.VI, & ideo dicitur homo per Sacramentum fieri ex attrito æquivalenter contritus, ita per condonationem

tionem Dei sine vlla retractatione fieri potest homo ex non contrito æquivalenter contritus.

Objicitur 3. Quamdiu homo est maculatus, tamdiu adhuc habet peccatum: sed quamdiu non retractat, tamdiu est maculatus: ergo quamdiu non retractat, tamdiu habet peccatum. Minor probatur. Quamdiu homo est habitualiter aversus à regula conscientia, nempe à recta ratione, & à lege naturæ, tamdiu est maculatus: sed quamdiu non retractat peccatum, manet habitualiter aversus à regula conscientia: ergo tamdiu est maculatus. R. negando minorem. ad probationem nego majorem. Nam *id esse habitualiter aversum*, à regula rationis, aliud non est, vt diximus, quàm probabilitas, quòd si redirent eadem circumstantia, iterum averteretur: adeoque est tantum peccatum sub conditione probabiliter futurum: peccatum autem sub conditione futurum non est macula de presenti, vt constat.

Objicit P. Amicus 4. Tridentinum *Seß. 6. c. 7.* dicit, Justificationem adulti fieri per voluntariam susceptionem Gratiæ: ergo susceptio Gratiæ non voluntaria, erit insufficiens ad justificationem. Confirmatur. Quia peccatum etiam habituale intelligitur tale per dependentiam & respectum quendam dependentia liberæ & voluntaria ejusdem peccati à voluntate peccatoris: hujusmodi autem respectus dependentia voluntaria peccati à voluntate peccatoris, non potest tolli per vllam formam, nisi sit voluntaria ipsi peccatori, vt retractet & delet dependentiam peccati à voluntate tanquam forma contraria similiter voluntaria. R. Concilium loqui de justificatione prout defacto fit, quatenus in illa Deus attendit etiam mensuram dispositionis praviæ, cui tamen mensuræ nemo facile dixerit Deum esse indispensabiliter alligatum. Ad Confirmationem patet responsio ex paulò antè dictis, nempe, confundi, *id Habitualemente*, & *Habitualiter voluntarium*. & quomodo nimium probet, patet ex responsione ad primam objectionem.

Objicitur 5. Si Deus potest sine vlla retractatione condonare peccatum habituale, poterit etiam condonare peccatum actuale pro tempore quo actu fit: consequens est absurdum, quia sic homo esset simul peccator & justus, quia condonatio est forma constituens hominem justum saltem negativè, hoc est, non injustum, peccatum actuale est forma constituens injustum.

Card. de Lugo d. 7. s. 8. n. 126. respondet, sibi verisimilem esse sequelam. Vnde infert 1. quòd dum ponitur peccatum, Deus quidem odio haberet peccatum, non tamen ipsum peccantem, quia jam cessisset jure suo. Infert 2. quòd tunc Petrus per tale peccatum amitteret nihilominus gratiam, ideo, quia, juxta hunc auctorem, gratia nec divinitus est conjungibilis cum peccato. Non esset tamen inimicus Dei, licet esset peccator, adeoque esset simul peccator, & negativè justus, hoc est, non odibilis proximè, quia peccatum esset condonatum.

Hæc doctrina semper mihi summe diffusa est visa, tum quoad ipsam substantiam, tum quoad doctrinæ consequentiam, quam videtur hic auctor deferere, quod adverti alibi, nunc vero idem advertisse video Card. Pallavicinum de Permitt. cul. & patebit paulò post.

Quod attinet ad Objectionem præsentem, responsio est facilis, negatur enim sequela de peccatis: Disparitas insinuatur in ipsa objectione. Peccatum actuale præfens, est forma adæquate rebus hominem injustum: ergo mirum non est, quod non possit stare cum forma adæquate, scilicet negativè justum, hoc est, non injustum, alioquin simul esset forma & negatio. At vero peccatum habituale includit vltra peccatum præfens etiam negationem condonationis de præfensi: hæc negatio est pars formæ denominantis habitualiter injustum: atqui per condonationem tollitur formaliter negatio condonationis: ergo tollitur pars constitutiva peccati habitualis, & forma denominantis injustum: ergo desinit hominem injustus, & fit negativè justus: ergo in hoc casu non conjunguntur formæ oppositæ, licet in tali priorè. Sed nunc de veritate consequentis videamus.

CONTROVERSIA III.

Utrum Deus possit remittere peccatum pro tempore quo committitur.

923. Post Lugonem affirmavit Ripaldà *et. de ente supernaturali disp. vlt. s. 3. n. 4.* quos nuper secutus est R. Hispanus. Negativum defendit Suarez *lib. 7. de Gratia. c. 2. n. 1. l. Amicus hic d. 32. n. 49.* Dicastillo *tr. 8. disp. 1. d. 1. c. 7. à n. 311.* Pallav. Cum quibus & ego sentio.

Probo Conclusionem 1. Si posset peccatum condonari pro instanti quo committitur, posset Gratia Sanctificans conjungi cum peccato mortali in illo instanti quo committitur. consequens non admittit Lugo, neque nos, Ergo &c. Deprecatur ex principiis ipsius Lugonis. Vnde causa, quare Gratia Sanctificans non possit conjungi cum peccato habituali (& multo minus cum actuale) secundum Lugo est hæc, quia Gratia, vt habet Tridentinum, est unica & adæquate forma justificans. atqui si posset conjungi cum peccato habituali, non esset forma adæquate justificans, nam tunc quando conjungeretur cum peccato habituali, talis homo adhuc esset inimicus Dei, & invisus Deo, quia peccatum habituale constituitur per negationem condonationis, quoad autem peccatum non est condonatum, bene est inimicus Dei & odio dignus, adeoque non est justus. ergo non habet formam adæquate justificantem: ergo Gratia non esset forma adæquate justificans, sed complenda esset per condonationem contradistinctam à collatione Gratiæ, si collatio Gratiæ est separabilis à condonatione, & conjungibilis cum negatione condonationis. Ita Lugo.

& nos cum illo in tract. de Gratia. Sed hinc contra illi subsumitur hoc modo. atqui si homini dum actu peccat condonaretur peccatum, tunc homo non esset inimicus Dei, nec Deo in visus, ut in terminis fateretur Lugo loco cit. ergo si tunc illi conferretur Gratia, non conjungeretur Gratia cum negatione condonationis, nec cum inimicitia: ergo nihil obstat quo minus tunc posset conferri gratia, & sic conjungi cum peccato actuali. Probat hanc ultimam consequentiam. ideo enim non potest Gratia conjungi cum peccato habituali, quia condonatio non potest dari, quando datur peccatum habituale, nam negatio condonationis est pars constitutiva peccati habitualis: atqui per te condonatio potest dari quando datur peccatum actuale: ergo nihil amplius obstat, quo minus possit conferri gratia.

Brevius sic proponitur hoc argumentum. Unica causa, quare Gratia non possit conjungi cum peccato habituali, est hæc: quia talis homo esset simul justus & injustus: justus propter gratiam, injustus propter peccatum habituale: atqui si peccatum actuale posset, dum actu existit, condonari, talis homo non esset injustus aut inimicus, ut docet Lugo: ergo si illi daretur gratia, non sequeretur quod simul esset justus & injustus: ergo nulla esset ratio, cur non posset infundi gratia.

Adhuc aliter hoc ipsum proponi potest. Ideo per te Gratia non potest conjungi cum peccato habituali, quia peccatum habituale includit essentialiter negationem condonationis, Gratia autem non potest conjungi cum negatione condonationis: atqui per te peccatum actuale non includit essentialiter negationem condonationis, quia potest conjungi cum condonatione: ergo etiam potest conjungi cum Gratia.

Respondetis forte, supponendo cum Recentiore Hispano (à qua tamen doctrina procul abest Lugo) Gratiam quæ defacto datur, esse quidem inconjunctibilem cum peccato actuali, esse tamen possibilem aliam Gratiam, quæ quidem etiam sit inconjunctibilis cum peccato habituali, sit tamen conjunctibilis cum peccato actuali. Sed contra. si non est alius modus respondendi, quam confugiendi ad huiusmodi Gratiam, salva res est: nam ego talem possibilem Gratiam non agnosco, quamdiu mihi non ostenderis illud prædicatum primum, ex quo resulteret hoc prædicatum secundum: *posse conjungi, non posse conjungi cum peccato actuali*. Censeo enim argumenta quæ probant, nostram Gratiam non esse conjunctibilem cum peccato actuali, probare de omni possibili Gratia Sanctificante, vel de nulla probare.

924. Probo Conclusionem 2. Tunc non potest dari condonatio, quando non posset poni satisfactio si alioquin illa in se possibilis esset: sed in instanti quo ponitur actu peccatum, esset impossibilis satisfactio, etiam si alioquin possibilis esset: ergo, &c. Major & minor est probanda. Major ergo probatur. quia condonatio est virtualis remissio satisfactionis, & loco illius substitui-

tur. Minor verò probatur, quia Satisfactio includeret retractationem formalem vel virtutalem: hæc autem non est conjunctibilis cum actuali peccato; sicut restitutio non est possibilis pro instanti furti, sed pro sequenti, & ideo non potest remitti pro instanti furti, sed pro sequenti. Ergo sicut satisfactio non potest fieri, nisi transacto peccato, ita condonatio non potest respicere nisi tempus post peccatum commissum.

Probat hanc Conclusionem 3. argumento Card. Pallavicini. Si potest condonatio conjungi cum actuali peccato mortali, sequitur, quod esset, & non esset peccatum mortale. Quod esset mortale, supponitur ab adversariis; quod non esset, probat Pallavicinus, quia essentia peccati mortalis in eo consistit, quod quis voluntarie avertatur à Deo, & propter bonum creatum velit contemnere amicitiam divinam: talis autem homo si sciret sibi jam antecederet condonatum esse peccatum, etiam hoc ipso sciret, se non incursum inimicitiam Dei: ergo sciret se non peccare mortaliter. Omitto alia argumenta, quæ videri possunt ad longum apud P. Dicastillo, quæ sanè non sunt mera verba multiplicata, ut videtur cuidam Recentiori.

925. Restat solvendum argumentum Card. de Lugo, quo probat, posse peccatum remitti in eodem instanti quo committitur. Probat autem unice à paritate desumpta ex hominibus. Homo potest homini dimittere injuriam antecederet, antequam ab adversario committatur: ergo etiam Deus potest hoc modo dimittere offensam. Antecedens patet. quia homo potest se obligare alteri, quod nolit pro offensa illi irasci aut petere satisfactionem, &c. 2. Transeat antecedens (cujus falsitatem postea ostendam) nego consequentiam & paritatem. Disparitas duplex est. prima, quia per offensam humanam homo offensus non necessatur ad auferendum ab homine, vel denegandum homini aliquod donum impossibile cum ipsa offensa, tribuens jus ad amorem amicabilem, sicut Deus necessatur ad auferendam vel negandam gratiam pro instanti quo ponitur offensa secundum suam physicam entitatem. Secunda disparitas est, quia homo potest se homini obligare ex iustitia, ad non prosequendum illum odio, & ad non exigendam satisfactionem quacunque offensa posita: Deus verò non potest se homini obligare vlllo modo ex iustitia, ut docet ipse Lugo. Quapropter respectu hominis ad æquatum motivum licite aversionis non est sola offensa secundum suam physicam entitatem, sed offensa cum negatione obligationis non habendi odio Petrum propter offensam, sive, quod idem est, offensa cum negatione juris in Petro existentis ad resistendum Paulo offenso ne Satisfactionem exigat. Unde si Paulus se obligasset ad non petendam Satisfactionem, posita deinde offensa non posset eam exigere, quia peccaret contra iustitiam exigendo. Deus verò non potest obligari creatura: ergo

Pppp 2

ejus

eius jus ad legitimum odium & denegandam Gratiā, atque exigendam pœnam, non potest per talem obligationem auferri, & ideo semper manet jus ad odium, & est adequatè identificatum cum ipsa physica entitate offensæ. Verum

Dixi: *Transseat antecedens*: in rei veritate id etiam falsum est. Nam obligatio, quæ se Paulus obligaret Petro ad non habendum odio, nec exigendam satisfactionem, propter offensam, non est (proprie loquendo) condonatio offensæ; quia condonatio injuriæ proprie sumpta est moralis destructio injuriæ seu offensæ: atqui in nostro casu proprie existeret offensæ: ergo non esset condonata, tamen non liceret exigere satisfactionem; hæc enim sunt separabilia, ut omnes faterentur: v.g. qui solvit Usurario usuras cum juramento non repetendi, non potest licitè repetere, & tamen alter tenetur reddere, & non reddendo peccat contra Justitiam.

926. Dices. Potest Paulus antecedenter ad offensam non tantum obligare se ad non petendam satisfactionem, sed etiam potest cedere jure suo quod habet, ne à Petro percutiatur: atqui saltem hæc erit proprie condonatio injuriæ: ergo hoc modo posset etiam Deus antecedenter cedere jure suo. Respondeo negando minorem & suppositum: nam tali casu percussio non esset injuria nec contra Justitiam, quia consentienti, seu nolenti alterum habere obligatum, non fit injuria: hæc ergo cessio non esset remissio aut condonatio (ut male supponunt adversarij) injuriæ, sed esset sublatio partis constitutiivæ injuriæ, quia Injuria constituitur intrinsecè per voluntatem alterius obligativam, ut dicam in tr. 1. de Jure & Justitia. Itaque talis cessio Juris non esset sublatio tituli ad offensam, sed potius esset mutatio materiæ, hoc est, faceret, ut id, quod alioquin esset injuria, non esset injuria, sicut facit licentia facta famulo, ut auferat pecunias. Quæstio autem præsens est, an Deus posset remittere offensam pro instanti quo verè existeret offensæ, & hoc negamus fieri posse, & dicimus, quod potius esset rectio seu non imputatio (ut loquuntur hæretici) quam remissio pro instanti quo existit. Potest quidem etiam Deus aliquam actionem alioquin illicitam reddere licitam, dispensando in lege, ut dixi lib. 2. sed hoc non est condonare injuriā, sed est facere, ut objectum quod alioquin esset illicitum, non sit illicitum, & ejus electio esset conformis rationi.

CONTROVERSIA IV.

An Pœnitentia iustificativa sit necessaria ex præcepto naturali.

927. Certissima est omnium Theologorum contra Victoriam sententia, exstare præceptum pœnitentiæ salutis seu iustificativæ, præscindendo nunc à præcepto naturali & positivo, & etiam præscindendo à Contritione perfecta siue sa-

cramento, & ab attritione cum Sacramento. Et quidem communiter Theologi censent etiam præceptum divinum in Scripturis, quod in Deo indicat necessitatem Pœnitentiæ, excepto Arragâ, qui putat, illis textibus plus non petiri, quam necessitatem mediij. Quidquid sit de præcepto positivo divino

Dicendum est, dari præceptum naturale salutem pro mortis periculo, pœnitendi salutem, & quis sibi conscius est peccati mortalis. Preterea Pœnitentia est necessaria necessitate mediij, saltem ex ordinatione Dei: ergo tenemur lege naturæ hoc medium procurare. Antecedens præceptum est. Consequentia probatur. Nam lege naturæ tenemur procurare ultimum finem ad quem conditi sumus: atqui obligatio ad finem obligat ipso ad media necessaria ad finem: sicut voluntas efficax finis, est hoc ipso voluntas mediiorum necessariorum ad illum: ergo datur obligatio saltem ex charitate erga seipsum procurandi hoc medium, quando & quatenus est necessarium.

Dixi. Saltè ex charitate erga seipsum, quod nolo disputare, an si Deus gratis condonaretur peccatum, adhuc daretur obligatio naturalis ex reverentia & amore erga Deum retractandi peccatum, licet hæc retractatio tunc non esset medium ad iustificationem procurandam.

928. Quæres. 1. Quo sensu dixerit S. Thomas 2. 2. q. 14. a. 2. Impœnitentiam, peccatum est permanentia in peccato vique ad mortem, non esse speciale peccatum, sed circumstantiam peccati. 2. Aliquos ex hoc loco voluisse concludere, in sententia S. Thomæ voluntatem non pœnitendi vique ad mortem non esse speciale peccatum, distinctum à speciebus carcerum peccatorum: sed malè. Nam eodem loco statim addit, impœnitentiam prout est propositum non pœnitendi, esse speciale peccatum. Et in 3. q. 84. a. 7. ad 1. & 2. disertè tradit, esse præceptum naturale pœnitendi. Porro veræ sunt interpretationes illius prioris dicti, quomodo sit sola circumstantia aliorum peccatorum, quæ videri possunt apud Suarez, Lugo, Arragâ. Mihi præ omnibus placet interpretatio Lugonis, quam etiam amplectitur Pallavicinus, eo modo permanentiam esse circumstantiam peccati, licet perseverantia in actibus virtutum est meta circumstantia, juxta eundem S. Thomam in 1. 2. 43. a. 3. ad 3. Nempe accipiendo perseverantiam pro actuali continuatione & duritione actus.

929. Quæres. 2. Quo sensu dicatur propositum non pœnitendi esse speciale peccatum, & quidem contra charitatem sui ipsius, quoniam quidem hæc videatur esse malitia generalis, non scilicet omnia peccata mortalia: nam contra charitatem sui, dum hominem non ponunt periculo æternæ damnationis, & obponunt mortem spiritualem animæ, privando gratiâ sanctificante. 2. Dicit esse in hoc præcepto opiniones contrarias, quarum tamen una

men huc non spectat, & neutrius veritas præjudicat nostræ conclusioni. Prima docet, omne peccatum mortale habere totam illam speciem malitiæ, quam habet propositum expressum nunquam penitendi, scilicet malitiam contra charitatem sui, obligantem ad procurandam animæ salutem. Ità Vasquez. Contraria sententia communior est, non singulis peccatis mortalibus inesse illam malitiā contra charitatem, nam licet singula exponant aliquali periculo remoto, non tamen proximo moriendi sine penitentia, sicut exponit voluntas nunquam penitendi. Quemadmodum etiam non est contra charitatem sui, exponere suam vitam aliquali periculo v. g. per longam navigationem etiam recreationis causā, & tamen esset contra charitatem exponere se periculo proximo & moraliter inevitabili, ut pluribus ostendit Arriaga, dissolvens rationes dubitandi, illatas à Lugone pro sententia Vasquez.

Ceterum etiam si vera esset sententia Vasquez, nihil pugnet contra nostram Conclusionem. Nam sicut Inobedientia v. g. est malitia transcendens omnia peccata mortalia, & tamen quicquid esset expressum propositum non obediendi Deo, peccaret peccato Inobedientiæ, & deberet hoc peccatum explicare in Confessione, quamvis non teneatur explicare inobedientiam contentam in alijs peccatis, ita se res haberet in nostro casu, & hoc sufficit, ut dicatur extare præceptum naturale penitendi.

CONTROVERSIA V.

Pro quo tempore sit Penitentia necessaria ex præcepto naturali.

90. Imprimis certum est, ad minimum obligare in articulo mortis, ut patet ex dictis. Deinde certum est, per accidens obligare quandoque extra mortis periculum, ut si quis vellet sumere Eucharistiam, vel gravis vrgeret tentatio aliter non superabilis. Nunc quaritur, quandonam obliget ex natura rei. Et primum quidem dubitatur, an præceptum salutis penitentia obliget statim post commissum peccatum. Secundò an extra articulum mortis. Tertiò, an saltem obligemur ad aliquam retractionem toties quoties occurrit memoria peccati.

§. I.

An Præceptum naturale Penitentia salutaris obliget statim post commissum peccatum.

91. Affirmant Guilielmus Parisiensis, Major, & quidam alij. Sed Respondendum est cum cæteris negativè. Probatur à Suarez & Lugone quasi à priori. Præcepta affirmativa non obligant statim, nec semper sicut negativa: sed præceptum Penitentia est affirmativum: ergo.

Hoc argumentum tanquam inefficax merito rejiciunt Arriaga & Pallavicinus. Nam licet spectatis verbis videatur affirmativum, putant tamen adversarij, suis argumentis probari, quod quoad vim obligandi non minus sit negativum, quam præceptum restituendi ablatum, quod quidem etiam spectatis verbis apparet affirmativum, & tamen obligat statim. Ratio autem hujus est, quia affirmatio cadit supra actionem quæ debet tollere effectum ex peccato relictum, cujus continuatio semper est mala & prohibita, videlicet retentio rei alienæ: supra hanc ergo cadit præceptum negativum: *Non esse retinendum alienum*. Pari modo dicerent adversarij, præceptum penitendi præcipere quidem actionem positivam, sed quæ debeat tollere aliquod malum cujus continuatio semper prohibetur, scilicet inimicitiam cum Deo & periculum animæ, seu reatum æternæ damnationis.

Melius ergo probatur responsio 1. à posteriori: quia talis obligatio est contra sensum fidelium, & contra praxin Ecclesiarum, quia nemo se de hoc peccato accusat, nemo præter paucos illos nominatos agnoscit malitiam in hoc, quod non statim post peccatum procuraverit Contritionem perfectam etiam cum posset. Confessarij etiam non interrogant de hoc peccato penitentes: non est autem credibile, in Ecclesia existuram esse talem ignorantiam apud animatum pastores, circa obligationem perpetuò occurrentem, certè hoc non potest prudenter de Christi providentia præsumi. Hic sensus fidelium deprehenditur etiam ex eo, quod sine ullo scrupulo accedant ad Sacramentum penitentia non præmissa perfectâ contritione, contenti attritione, quod fieri non posset, si agnoscerent obligationem statim eliciendi contritionem, ut consideranti liquet.

92. Probatur denique à priori, & ex generali regula agnoscendi obligationes naturales, quæ jam aliquoties in alijs materijs vltus sum, & eadem hic vtitur P. Ant. Perez, Pallavicinus & Esparza. Ad hoc ut censeatur aliqua actio esse sub præcepto naturali, non est satis, quod illa actio plus boni afferat secum, si fiat, quam afferat omisio illius actionis: si enim ad hoc solum attendendum esset, nihil esset merè sub consilio, sed omnia sub præcepto, v. g. status religiosus esset sub præcepto, quia per se loquendo plus boni affert quam status secularis. sed insuper & principaliter observandum est, an ipsa obligatio, siue, hoc ipsum quod est, obligari, plus boni sit allaturum toti generi humano, quam si non obligari. Ratio est, quia potest actio aliqua esse quidem allativa magni boni, sed tamen simul esse adeo difficilis, ut spectatâ fragilitate & communi propensione hominum, rarissime fiat, & longè frequentius omittatur, & quidem sit adeo difficilis, ut ne quidem accedente obligatione impediretur illius raritas, sed adhuc longè excederet omisio, adeoque obligatio esset ansa innumerorum peccatorum, & insuper rarissime obtineret suum finem; consequenter esset

pernitiosa, & melius esset non obligari. Et quidem hoc longè clariùs procedit in illa obligatione, cujus finis esset recuperare amicitiam cum Deo, & tamen actio præcepta esset adeo difficilis, ut non obstante præcepto plerumque omitteretur, adeoque multiplicarentur potiùs peccata per transgressionem illius præcepti, & augetur magis inimicitia; talis obligatio esset manifestè contraria suo fini. atqui tale esset præceptum naturale obligans ad salutarem poenitentiam statim post peccatum: ergo non datur talis obligatio. Minor probatur. Nam difficillimum est statim ex altissimo motivo Charitatis retractare id quod immediatè antè placuit, ut consideranti patet, & bene confirmat Pallavicinus, qui enim non extimulatur (inquit) ad poenitendum ex periculo in quo manet propter peccatum præteritum, vix movebitur ex timore peccati futuri seu de novo committendi contra obligationem poenitendi: ergo talis qui immediatè peccavit, communiter non est dispositus, ut ab eo sperari possit cum aliqua magna probabilitate, acturum poenitentiam, si obligaretur, ergo communiter illa obligatio esset potiùs ansa novorum peccatorum, quàm serviret ad finem intentum.

933. Obijciunt 1. Sicut se habet perseverantia in bono ad specificandum actum bonum, quo dico: Volo perseverare in bono acquisito; ita se habet Perseverantia in malo ad specificandum actum malum, quo dico: volo perseverare in malo: atqui talis voluntas esset, quàm dicerem: nolo adhibere media deletiva peccati: ergo talis actus est malus. R. Comparisonem hanc in vno sensu procedere, in alio non procedere. Procedit in hoc sensu, quòd sicut est bona continuatio actus boni virtuosus, ita sit mala continuatio actus mali: neque de hoc est controversia. Non autem procedit in alio sensu, quòd sicut est bonum & laudabile, velle perseverare in bonis quæ consecuta sunt ad actum bonum præteritum, scilicet, in jure ad præmium & laudem, in gratia acquisita, &c. hoc est, nolle de novo peccare, & sic illa bona destruere, quòd inquam ita etiam sit malum, velle nihil ponere destructivum peccati commissi quoad effectus relictos. Ideo enim illud primum est laudabile & bonum, quia sive loquamur de actu exercito perseverantia in ratione Virtutis, sive de actu signato, semper evincitur esse actus virtutis: nam in actu exercito est formaliter ipsissima observatio aliorum præceptorum, ad quæ observanda obligor independentè ab actu bono præcedente, & hoc utique est laudabile: loquendo de actu signato seu reflexo, ille pertinet ad virtutem Perseverantia, quæ intendit honestatem in victoria difficultatis, quæ est in duratione temporis. Jam econtrario qui in actu exercito non agit Poenitentiam, si hoc fiat per actus oppositos alijs præceptis, quæ existerent etiam si nullus actus peccaminosus præcessisset, utique hoc est malum, nec de hoc procedit obiectio. Loquendo verò de actu signato, non pro-

cedit paritas cum actu perseverantia in bono quia facilitas perseverandi sine poenitentia, non est apta refundere malitiam in actum, licet difficultas perseverantia in bono est apta refundere bonitatem; alioquin sicut, quòd est major difficultas, ita est major bonitas, ita ex altera parte quòd est major facilitas & proclivitas ad peccandum, debet esse majus peccatum, quòd adeo est falsum, ut potiùs minuatur malitia. Itaque non procedit in hoc paritas, quia nos offendimus in præcedente Conclusionis, quòd nimia facilitas, & quantitas facilis non statim poenitendi, magis potiùs non præcipi quàm præcipi poenitentiam econtrario verò perseverantia in bono debet esse sub præcepto, alioquin malum fieret licitum, quòd in terminis repugnat. Cæterum in hoc etiam est aliqua paritas, quòd sicut perseverare in bono usque ad mortem, est præceptum, & bonum, ita perseverare in impoententia usque ad mortem, inclusivè, est malum & prohibitum, & esset actus peccaminosus quo post peccatum commissum dicerem: nolo poenitere toto vitæ tempore: licet tamen non sequitur esse actum peccaminosum quo dico: Nolo poenitere nunc.

934. Obijciunt 2. Qui commisit peccatum Infidelitatis, tenetur statim elicere actum dei, quo, ex probabili Sententia, etiam statim recuperatur habitus fidei, licet non recuperetur gratia: ergo etiam qui per peccatum amisit Gratiam (quæ est majus bonum quàm habitus fidei) tenetur eam statim recuperare. R. transit quòd nunc id quòd supponitur in objectione, per actum fidei recuperari habitum fidei sine gratia (quòd lib. 2. negatum est) distinguo antecedens: tenetur elicere actum fidei statim obligatione procedente ex peccato Infidelitatis præcedente, nego obligatione jam priùs existente, quia tenetur credere, quoties proponuntur motiva fidei, & debet elicendus actus moralis essentialiter pendens ab actu fidei, concedo antecedens, & distinguo consequens; teneor recuperare gratiam amissam, aliunde instet aliquod præceptum de procuranda statim Gratia (quòd per accidens fieri potest) concedo, per se & præcisè spectatà obligatione, proveniente ex peccato præcedente, nego consequens.

Ex eodem fundamento solvuntur plures iustmodi objectiones, quas Lugo refert fulius: v.g. qui contraxit malum corporis, tenetur statim procurare sanitatem ex charitate sui: item ex charitate proximi tenemur ad correctionem fratrum: ergo multò magis ad curandum morbum amentis propriæ, cum sit peior morbo corporis, & quilibet teneatur amare magis salutem propriam quàm salutem proximi. Responderetur, inquam, in his exemplis, & nostro casu esse paritatem, si rectè applicentur, & ideo inde potiùs confirmatur nostra Sententia, si, ut volunt adversarij, est attendenda paritas, si, ut solùm teneor statim adhibere medicinam, quando est periculum, ne morbus durior, curabilis, aut impediat alias actiones præceptas, ita teneor delere peccatum, quando vel immineat periculum.

periculum, ne peccatum fiat indelebile per finalem impenitentiam, vel quando status peccati impediret actionem aliam præceptam, v. g. summptionem Eucharistiae. Item, sicut tunc solum teneor corrigere proximum, quando ex dilatione correctionis vel timetur relapsus, vel impenitentia finalis, ita etiam teneor poenitere, si respectu mei alterutrum imminet.

935. Obijciunt 3. Scriptura sæpe minatur & prædicat gravia mala imminere non poenitentibus, ut Isaia 65. Jerem. 8. atqui poena gravissima præsupponit culpam gravem: ergo non poenitere est culpa gravis. R. in illis locis per impenitentiam intelligitur continuatio prævi affectus, ut colligitur ex contextu, additur enim: *faciebatis melum in oculis meis, & quæ nolui, egistis* item: *omnes conversi sunt ad cursum suum*. Deinde Deus prædicat poenas temporales infligendas propter peccatum præteritum, nisi deleatur per poenitentiam, adeoque poenitentia est medium impedivum illarum poenarum, sed illa mala non sunt propterea poena impenitentiae, alioquin esset etiam quandoque gravis culpa non poenitere de Veniali commisso, quod etiam sæpe graves poenas temporales meretur. Imò quandoque Scriptura monet de malis imminetibus ex neglectu Consiliorum Evangelicorum, quæ nullo modo sunt sub præcepto, sic de divitiis dicitur, quod difficillimè ingressuri sin: Cælum, & quod incidant in tentationes & laqueos diaboli, quapropter huiusmodi etiam minæ fieri possunt illis qui negligunt ad longum tempus poenitentiam, etiam non sit sub præcepto, sed sub consilio, præsertim quando sæpius à Deo excitantur ad poenitentiam, sed respiciunt vocantem Deum, quod est non sit peccatum, sicut non est peccatum non sequi vocantem Deum ad religionem (per se loquendo) præcludit tamen viam favoribus divinis majoribus, sine quibus invalescunt tentationes, & alia: difficultates in via salutis.

936. Obijciunt 4. Constât, multos morimorte repentinâ & nullo modo prævisâ, imò nec suspicabili: ergo homo semper est in periculo aliquo mortis: ergo si differat poenitentiam, semper se exponit alicui periculo amittendi salutem æternam: atqui debet huiusmodi periculum declinare: ergo tenetur statim agere poenitentiam. R. Negando, quod illud periculum sit tantum, ut sit obligatio vitandi: non enim tenetur homo ad procurandam summam certitudinem suæ salutis & statûs gratiæ, & negationis periculi, sed sufficit moralis certitudo, & magna probabilitas, quod hic & nunc non sit eventurus talis casus. Quamvis autem multi repente moriantur, incomparabiliter tamen plures valentes & sani non ita moriuntur: ergo loquendo de vno homine particulari & sano, est moraliter certum, quod non morietur morte repentinâ nunc: & hæc certitudo moralis sufficienter excusat ab obligatione nunc poenitendi. Sicut nemo tenetur procurare maiorem certitudinem

quàm moralem quod sit rite baptizatus, etiam si multi non rite baptizentur, & sic damnetur.

§. II.

An præceptum naturale Poenitentiae obliget solum in periculo mortis.

937. PRIMA sententia asserit, hoc præceptum obligare per se etiam, post aliquod tempus, licet non sit periculum mortis: quantum autem illud tempus sit, dicunt non posse unâ regulâ omnibus communi determinari, sed attentis circumstantiis esse prudentis viri arbitrio taxandum. Conveniunt quidem AA. huius sententiae, infra annum non obligare, quod colligitur ex sensu Ecclesiæ, non nisi annuam confessionem præcipientis: quantum verò sit ultra extendendum, non conveniunt. Lugo in fine h. 243. videtur extendere ad tres vel 4. annos. Arriaga ad annum tantum. Hanc sententiam tenent Suarez, Conink, Lugo, Arriaga.

Secunda sententia negat hoc præceptum per se obligare extra articulum & periculum mortis. Ita Cajetanus, Durandus, Navarrus, Valentia, Vasq. Dicastillo, Esparza, Pallavicinus, & novissimè P. Antonius de Spiritu S. in Directorio Confess.

DICO Cum hac secunda sententia, in solo mortis periculo dari per se obligationem poenitendi ex præcepto naturali. Probat 1. Quia ab adversariis nullum sufficiens & virgens fundamentum pro ea asseritur, ut patebit. Probat 2. à Pallavicino. Quia præceptum poenitendi extra articulum mortis, adhuc esset noxium, eo ferè modo, quo foret noxium præceptum statim poenitendi post peccatum commissum. Nam qui non movetur ad poenitendum ratione peccati jam contracti, vix movebitur ad poenitendum intuitu peccati contrahendi per impenitentiam post tres annos: nam quæcunque ratio ab adversariis afferatur ad ostendendum, quod post tres annos cessabit pernicies legis obligantis statim ad poenitentiam, illa ratio probabit, etiam cessare illam perniciem intra primum annum: atqui intra primum annum nolunt adversarii cessare: ergo non est ratio cur cesset postea. Certè qui poenitentiam agunt non expectato mortis articulo, vel moventur præcepto Ecclesiastico, vel tadio priorum peccatorum, vel devotione ad certum sanctum aut festum diem: nemo enim ferè est fidelium, qui audiverit aliquid de præcepto naturali poenitendi post duos annos: ergo non moventur ab hoc præcepto. Et mihi indubitatè est, quod, si fidelibus omnibus constaret de veritate nostræ sententiæ, quod inquam (secluso præcepto Ecclesiastico) æquè multi poeniterent non expectato mortis articulo, atque modo poenitent: ergo signum est, quod non moveantur probabilitate contrariæ sententiæ.

938. Ob-

938. Obijciunt 1. Qui perseverat diu in peccato, constituitur eo ipso in periculo peccandi de novo, juxta illud Gregorij in *Ezech. hom. 11. Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud*: atqui obligamur pœcepto naturali nos ponere extra periculum peccandi de novo: ergo obligamur ad pœnitentiam intra longum tempus, etiam secluso mortis articulo. Hanc objectionem non facere ad rem, quia nos non negamus, quod casu quo homo perveniat ad illas circumstantias, in quibus advertat, quod nisi eliciat actum contritionis, vel recipiat sacramentum Pœnitentiæ, sit ipsi moraliter impossibile vitare novum peccatum ad quod tenetur, sit obligatus pœnitere; sed dicimus hoc esse per accidens, sicut ipsi adversarij dicerent, si illæ circumstantiæ evenirent intra primum annum. Itaque esto per se loquendo & communiter eveniant tales circumstantiæ homini diu existenti in peccato habituali, quod tamen homo advertat ad illud temporis punctum, quo completur talis longitudo, pro qua solent per se loquendo tales circumstantiæ evenire, vel jam evenierint, est moraliter impossibile, & vix vnquam contingit, & si contingeret esset per accidens.

Obijcit Card. de Lugo 2. n. 234. Videtur necessitas pœnitendi saltem post longum tempus, etiam extra articulum mortis apertè colligi ex dignitate Dei offensi, in cuius contemptum redundare videtur, si quis adeo parùm curet de reconciliatione cum Deo procuranda, & velit per totam vitam in ejus inimizia perseverare. Constat enim non fieri absque principis indignatione & offensione, si post delictum in principem commissum, de oblata principis gratia & pace nihil curet, sed differat veniæ petitionem & reconciliationem ad finem vitæ. Deinde n. 273. ferè similia reperit: qui, inquit, Deum graviter offendit, si reconciliationem aut veniam negligat, videtur Deum ipsum offensum negligere & contemnere. Cum P. Dicastillo, totum hoc argumentum reduci ad vnum: *Videtur: & nos dicimus: non videtur*. Deinde cur videtur Deus contemni, si differam per tres vel quatuor annos, & non, si per annum? certè principes terreni putarent se contemni, si oblata gratia intra annum non acceptaretur: quod si tibi hoc non videtur, nec nobis post tres annos futurum videtur. Deinde est disparitas inter Deum & Principes terrenos. Principes terreni offenduntur tali dilatione, quia præsumunt vel suspicantur in offendente animum nunquam petendi reconciliationem, vel affectum quo ratificant delictum commissum, nec volunt agnoscere, se errasse: in Deo non habet locum præsumptio aut suspicio, & ipsi adversarij fatentur, ex nolitioe pœnitentiæ non rectè inferri ratificationem peccati præteriti.

An post peccatum commissum teneatur homo lege naturali ad peccatum statim retractandum, & deinde toties, quoties peccati memoria occurrit.

939. Supponitur ad quaestionis resolutionem, quod homo possit meminisse peccati, & tamen liberè nec velle illud ratificare seu approbare, nec etiam revocare seu retractare, eliciendo actum impossibilem cum illo affectu peccati. Card. Pallavicinus tamen nobiscum locutus in præcedentibus conclusionibus, in quaestionibus de Pœnitentiæ justificativa, titulus, c. 25. à n. 259. defendit, peccatorem statim post peccatum teneri ad aliquam pœnitentiam retractam, quæ sit retractatio, & detectio erroris contemptus; & ait, eandem obligationem esse, quoties peccatum, quantumvis antea retractatum, memoriæ occurrit. Quia vero ab Auctor, hanc doctrinam videri posse scire obnoxiam, addit, posse aliquem sequi sententiam contrariam probabilem, & requiri plura advertentiam.

DICO, non dari hujusmodi obligationem. Probatum Conclusio ipsdē planè verbis, quia ex ipso Pallavicino priorem Conclusionem probavimus. Qui enim non movetur ad penitendum de peccato præterito, vix movebitur ad penitendum à futuro per neglectum attritionis: ergo lex esset noxia, quia esset potius occasio multiplicandorum peccatorum, quam incrementum ad delenda præterita.

Respondere videtur tacitè Pallavicinū, scilicet illud esse retractare per attritionem, supposito quod homo nolit approbare peccatum. Contra. Quia licet sit facilius elicere attritionem quàm contritionem, non est tamen facilius post commissum peccatum retractare, quàm tandem modo; sanè hoc non tantum probat experientia, sed etiam supponitur à Theologis, qui in certis materijs suadent, ne quis cito & reflexè se examinet, quid esset seductus illæ circumstantiæ redirent, cō quod hoc legem culosum. Præterea ipse Pallavicinus videtur hujus sententiæ praxi magnam difficultatem agnoscere, alioquin cur diceret, posse aliquem vitandos scrupulos oppositam opinionem inquitando enim res est facilissima, non est magnum periculum scrupulorum, nec ratio recurrentis opinionem minus probabilem relicta probabiliore.

Denique huic sententiæ etiam obijciatur, si praxis, quæ per suos Ministros neque ad retractationem hortatur fideles tanquam ad præceptam, nec Confessarij examinant pœnitentiam an tali obligationi satisfecerint; deberent etiam examinare, quia, ut Pallavicinus putat, hoc obligatio est ex terminis evidens, vel certè probabilior: deberent ergo ministri supponere, etiam

pluribus innotuisse: deberent etiam ignorantes de hac obligatione instruere, quod tamen nemo facit. Quis enim penitenti plurima peccata enumeranti ausit dicere: scias te deinceps per totam vitam tuam graviter esse obligatum ad retractanda hæc tua peccata, quotiescunque memorie occurrerent, quis non videt, quæ anxietates, desolationes & perplexitates ex tali instructione nascerentur? Sed argumenta adversarij videamus.

940. Obijcit Pallavicinus 1. atque suam opinionem validè suaderi sic posse, quia pertinet ad dignitatem Dei, ut quoties occurrerit memoria, quod illum graviter offendimus, toties aversemur illam actionem. 2. Si adversarius vult dicere, quod Deus sit dignus tali averfione à peccatis, omnino sic pertinet ad dignitatem Dei, ut aversemur non tantum commissa, sed etiam non commissa; si verò vult quod obligatio pertineat ad dignitatem Dei, Nego id pertinere, sicut adversarius ipse negat pertinere ad dignitatem Dei, ut quis statim peniteat justificativè. audiamus ipsum Pallavicinum loquentem n. 257. [Talis, inquit, obligatio vix esset pro dignitate Dei: exponeret quippe illum innumeris & ferè inevitabilibus offensis viatorum, quos ipse ordinat ad suam æternam amicitiam. Quare non modò dignitas Dei non exigit hanc obligationem sed potius exigit negationem illius.] Hæc ille de obligatione penitendi penitentia justificativà. & nos idem dicimus de obligatione retractandi toties quoties memoria peccati occurrit.

Obijcit. 2. [Quis, inquit, constitutus ante faciem alicujus Principis, & memorans se fuisse illius perduellem, putat se posse sine illius contemptu non ostendere aliquam displicentiam de ejusmodi crimine perpetrato?] 2. 1. Hoc modo posset etiam probari obligatio statim reconciliandi modo possibili, vel si hoc negligi potest sine contemptu, poterit etiam retractatio quam propugnat Pallavicinus. 2. Cum Principes terreni non possint inspicere animum paratum ad reconciliandum Principem eo tempore quo ipse Princeps voluerit, faciliè præsumunt perversum adhuc erga se animum durare, neque talis hominis præsentiam ferrent, quamdiu nollet Principem sibi reconciliare; aliter se Deus gerit erga peccatores, à quibus nihil est quod sibi timeat: & contentus est, si absit continuatio præterita offensæ, eò quod videat non expedire graviolem obligationem.

Obijcit. 3. S. Thomam 3. p. 2. q. 84. a. 8. in C. ubi ait: [Penitentia interior debet durare vsque ad finem vite, semper enim debet homini displicere, quod peccavit; si enim ei placeret peccasse, jam ex hoc ipso peccatum incurreret, & fructum veniæ perderet.] 2. S. Thomam non posse intelligi de casu, de quo disputamus, nempe quando homo potest suspendere tam affectum complacentiæ, quam displicentiæ: sic enim esset conse-

quentia pessima: Non displicet, ergo placet, quia datur medium præcendens ab utroque. Loquitur ergo S. Thomas de casu quo homo non habet libertatem contradictionis, eò quod non proponatur illi reflexe difficultas & bonitas displicentiæ, ut eam possit vel eligere vel respicere, sed de casu quo habet solam libertatem contrarietatis, vel ad reprobandum vel ad approbandum peccatum, & de casu quo homo vult practicè versari circa peccatum præteritum, approbando vel improbando: & hoc sensu est bona illatio S. Thomæ. Porro hæc mens S. Thomæ etiam ex eo colligitur, quod in argumentis nullum posuerit ad probandum, sufficere præcisionem ab utroque actu, & quod quæstionem brevissimè expediat.

941. Obijcit 4. & quasi diffidens probationibus ad obligandum toties quoties occurrit memoria peccati. [Quidquid sit, inquit n. 261. de prædicta Sententia, saltè rationes suprà indicate evincunt, peccatorem statim teneri ad primam retractationem ubi memoria peccati occurrit. Videtur enim magnus contemptus Principis facere hunc actum: Ego scio, quod vltima vice mihi placuit graviter offendere Principem, & tamen nolo retractare hanc meam vltimam voluntatem, quamvis sciam, meos actus interiores versari in conspectu ipsius Principis.] 2. Hoc ipsum est, de quo disputamus, & ego dico, non videri quod sit contemptus Principis, quando quis aliquid non vult facere nunc, sed postea, dum non apparet obligatio pro nunc, sed pro postea: non apparet autem obligatio, quia non probatur aliter, quam quod ita videatur, ad quod responderetur, alijs non ita videri. Catenim Pallavicinus non explicat nec exprimit actum integrè, prout deberet exprimi, nempe in ordine ad motiva quæ habet. Si enim dicat: Nolo retractare, sive obligor, sive non obligor; est utique contemptus: dicere autem: nolo retractare, quia princeps non exigit, contentus, quod non ratificem & approbem peccatum commissum; non est contemptus Principis, sed potius aliqua observantia. Quamdiu ergo non probatur dari obligationem, non possumus dicere, quod sit contemptus nolle retractare: & priusquam statuamus, an sit contemptus: nolle retractare, debemus prius statuere, an detur obligatio retractandi: malè ergo inferitur & probatur obligatio retractandi ex eo, quod nolle retractare sit contemptus: si enim dicit: nolo retractare, licet obligor, erit contemptus: si dicat: nolo retractare, quia non obligor, non erit contemptus: ergo non possumus scire, an nolitio retractationis sit contemptus, nisi prius sciamus, quale esset ipsius motivum seclusà ignorantia, scilicet, an detur vel non detur obligatio retractandi: ergo qui vult ex ipso actu probare obligationem, committit circulum, & nihil probat.

